

ASIAA VESIHUOLLOSTA -WEBINAARI

Toiminta-alueiden määrittäminen

18.9.2026

Tilaisuuden anti

- Annetaan tietoa vesihuoltolain vaatimuksista ja lain tulkinnasta
- Kuvataan toiminta-alueiden määrittämisen prosessia
- Esitellään hyviä käytäntöjä ja toimintamalleja toiminta-alueiden määrittämiseen

Ohjelma

- Tilaisuuden avaus
- Toiminta-alueiden määrittäminen - Vesihuoltolain vaatimukset, Aki Huttunen
- Taloudellisten edellytysten täyttyminen, Maria Åkerman
- Toiminta-alueen määrittämisen prosessi, Aleksi Kiiski
- Karttaesimerkki toiminta-alueen rajauksessa huomioitavista asioista, Jussi Leino
- Keskustelua
- Loppusanat

Elinvoimakeskus

Toiminta-alueet; katsaus vesihuoltolakiin

Aki Huttunen

Vesihuoltoyksikkö

Kaakkois-Suomen elinvoimakeskus

17.9.2026

Esityksen teemoja

- Järjestämisvelvollisuus
- Toiminta-alueisiin sisällytettävät alueet
- Toiminta-alueen hyväksymistä koskeva menettely
- Toiminta-alueen hyväksymisen edellytykset
- Toiminta-alueen supistaminen ja lakkauttaminen
- Siirtymäajat toiminta-aluepäätöksentekoon liittyen

Toiminta-alueen määritelmästä

- Vesihuoltolaitokselta ei enää edellytetä toiminta-aluetta. Vesihuoltolaitoksen määritelmä täyttyy, kun toimitetun palvelun volyymi ylittää raja-arvon (50 hlö tai 10 m³/vrk)
- Toiminta-alue rajaa alueen, jolla
 1. Kiinteistöjen on liityttävä vesihuoltolaitoksen verkostoon, ja;
 2. vesihuoltolaitoksen on huolehdittava vesihuollosta. Huolehtimisen kannalta olennaista on verkoston rakentaminen toiminta-alueelle siten, että kiinteistöjen liittäminen on mahdollista, ja talousveden toimittaminen / jäteveden poisjohtaminen.

Järjestämisvelvollisuus

- Vesihuollon järjestämisvelvollisuus (6 §) täytetään pääsääntöisesti hyväksymällä alue jonkin vesihuoltolaitoksen toiminta-alueeksi. Järjestämisvelvollisuuden sisältö on pysynyt olennaisilta osin ennallaan, mutta muutamia muutoksia on tullut voimaan vuoden alusta.
- **Suurehko asukasjoukko ja ympäristölliset tai terveydelliset syyt** ovat jatkossakin järjestämisvelvollisuuden lähtökohtana → kunnan on ryhdyttävä toimenpiteisiin 1) vesihuoltolaitoksen perustamiseksi tai toiminta-alueen laajentamiseksi, taikka; 2) mikäli vesihuoltolaitoksen perustaminen tai toiminta-alueen laajentaminen ei ole tarkoituksenmukaista tai taloudellisesti mahdollista, voidaan vaihtoehtoisesti ryhtyä muihin toimenpiteisiin talousveden saatavuuden tai jäteveden poisjohtamisen turvaamiseksi.
 - Muut toimenpiteet: esim. verkoston laajentaminen ilman toiminta-aluetta, jos esimerkiksi liittämismahdollisuutta ei ole tarpeen ulottaa kaikkiin kiinteistöihin.
 - Uudet omistajuusrajoitukset rajoittavat, millaisia uusia laitoksia voidaan perustaa.
- Vesihuoltolain 7 § määrittää edelleen ne alueet, joille toiminta-alue tulee hyväksyä, eli on ainoa tapa järjestämisvelvollisuuden täyttämiseksi.

Järjestämisvelvollisuus

- Toiminta-alue täytyy hyväksyä vain 7 §:n tarkoittamille alueille.
- Jos alueella on järjestämisvelvollisuus, mutta ei toiminta-alueen tarvetta 7 §:n mukaan, voidaan harkita muitakin järjestämisvelvollisuuden täyttämisen keinoja kuin toiminta-alueen hyväksyminen.
- Toiminta-aluetta ei tulisi kuitenkaan hyväksyä, jos alueella ei ole järjestämisvelvollisuutta.
- Huom. Vesihuoltolaitoksen määritelmä ei ole enää sidottu hyväksyttävään toiminta-alueeseen. On täysin hyväksyttävää, että vesihuoltolaitos toimii ilman toiminta-aluetta esimerkiksi haja-asutusalueella, jossa ei ole järjestämisvelvollisuutta.

Toiminta-alueisiin sisällytettävät alueet

- Toiminta-alueen tarve määrittyy edelleen *toteutuneen* ja *suunnitellun* yhdyskuntakehityksen tarpeiden perusteella. Keskitetyn vesihuollon tarve siten ratkaisevassa asemassa.
- Uusi velvoite: Määritettäessä toiminta-alueeseen sisältyviä alueita on arvioitava liittämistarve asemakaava-alueilla, taajamissa (YKR) ja pohjavesialueilla (erit. viemäröinti). Huom. Ei edellytä toiminta-alueen hyväksymistä aina kyseisille alueille, mutta ne on otettava huomioon toiminta-aluetta rajattaessa, koska niillä voi usein olla toiminta-alueen tarve. Toisaalta listaus ei ole myöskään tyhjentävä.
- Suunniteltu yhdyskuntakehitys: Erityisesti asemakaavat, joissa alueita osoitetaan asuntorakentamiseen tai vesihuollon kannalta asumiseen rinnastuvaan elinkeino- ja vapaa-ajantoimintaan. Tässä rinnastus vesihuoltolain soveltamisalaan – jos ei kuulu, ei myöskään toiminta-aluetta tarvitse edellyttää.
- Taajamat puolestaan kuvaavat toteutunutta yhdyskuntakehitystä.
- Valmisteilla oleva yhdyskuntajätevesidirektiivi: Odotettavissa, että jatkossa direktiivitaajamat tulee sisällyttää toiminta-alueeseen viemäröinnin osalta. Ei aiheuttane suuria päivitystarpeita.

Toiminta-alueen hyväksyminen (8 §)

- Jokaista vesihuoltolaitosta koskien toiminta-alueen tarve on ratkaistava päätöksellä vuoden 2030 loppuun mennessä. (hyväksytään tai jätetään hyväksymättä). Huom. muuttunut laitosmääritelmä.
- Ennen vuoden 2026 alkua (voimassa olleen lain mukaisesti) hyväksytyt toiminta-alueet on tarkastettava uuden lain mukaiseksi vuoden 2030 loppuun mennessä.
 - Toiminta-alueen hyväksymisen edellytykset ovat tarkentuneet ja päätökseltä edellytetään kattavampia selvityksiä/perusteluja kuin ennen. Tavoitteena muun muassa, että haja-asutusalueilla toiminta-alueita mahdollisuuksien mukaan supistetaan vastaamaan järjestämisvelvollisuutta. Toisaalta mm. liittämisvelvollisuuden muutokset vaikuttavat vesihuollon toteuttamisen edellytyksiin → uudelleentarkastelu
- Toiminta-alue voidaan jatkossa hyväksyä vain kunnan organisaatiossa toimivalle laitokselle (mm. liikelaitos) tai rekisteröidylle yritykselle tai yhteisölle. Sulkee pois nk. yhtymät.
- Toiminta-aluetta ei myöskään voida pääsääntöisesti hyväksyä toimijalle, joka ei ole vesihuoltolaitos eli jää kooltaan määritelmän alle. Rajattu poikkeus koskien laitoksia, joilla on ollut hyväksytty toiminta-alue 1.1.2026.
- Toiminta-alue tulee jatkossa tarkastaa tarvittaessa, mutta vähintään 10 vuoden välein. ”Ensimmäinen” tarkastus tehtävä kuitenkin 2030 loppuun mennessä. Tarkastelussa rajauksen laajuus ja toiminta-alueen edellytykset (8 a §).
- Toiminta-aluetta koskevan päätöksen tiedoksianto julkisella kuulutuksella. Asianosaisten kuuleminen tapahtuu jatkossa hallintolain yleissäännöksen (34 §) perusteella.

Toiminta-alueen hyväksymisen edellytykset

1. 7 §:ssä tarkoitetut alueet on huomioitu. Tarkoittaa, että taajamat (YKR), asemakaava-alueet, ja pohjavesialueet on otettava toiminta-aluepäätöksessä tarkasteltavaksi ja erikseen perusteltava, jos niitä ei sisällytetä toiminta-alueeseen. Edellytys varmistaa, että toiminta-alueesta päätettäessä tarkastelu ulotetaan riittävän laajalle alueelle. Uusi edellytys.
2. **Vesihuoltolaitos kykenee huolehtimaan vastuullaan olevasta vesihuollosta taloudellisesti ja asianmukaisesti.**
3. **Vesihuollon kustannusten kattamiseksi perittävät vesihuollon maksut muodostuvat kohtuullisiksi ja tasapuolisiksi.**
4. Toiminta-alueella voidaan toteuttaa kunnan vesihuoltosuunnitelman tavoitteita. Kunnan vesihuoltosuunnitelmassa esimerkiksi tunnistetaan alueita, joilla järjestämisvelvollisuus ja toiminta-alueen tarve voivat edellyttää toiminta-aluetta. Nämä alueet on syytä arvioida toiminta-aluepäätösten yhteydessä. Uusi edellytys.

Toiminta-alueen hyväksyminen

- Jatkossakin toiminta-alueen hyväksymistä koskevan päätöksen yhteydessä tulee määrittää alueet, joille vesihuoltolaitoksen tulee rakentaa talousvesi- ja jätevesiviemäriverkostot. Vanhaan tapaan on myös asetettava tavoitteellinen yhdyskuntakehityksen tarpeita vastaava aikataulu verkostojen rakentamiselle toiminta-alueen eri osissa.
- Toiminta-alue esitetään kartalla – kunta toimittaa tiedot hyväksytyistä toiminta-alueista Suomen ympäristökeskukselle, joka puolestaan huolehtii toiminta-aluekarttojen julkaisemisesta verkossa. Karttoihin ei tule sisällyttää vedenottamo- tai verkostotietoa.

Toiminta-alueen supistaminen ja lakkauttaminen

- Edellytyksistä säädetty vesihuoltolain 8 b §:ssä, aiemmin KHO:n oikeuskäytännön ohjaamaa. Jos vesihuoltolain 7 § edellyttää toiminta-aluetta, ei toiminta-aluetta voida supistaa.
- Edellytykset sidottu 1) vesihuollon tarpeiden muutokseen ja toimintaedellytysten heikentymiseen toiminta-alueen hyväksymisen jälkeen tai 2) alkuperäisen päätöksen virheellisyyteen.
- Esimerkiksi asutuksen väheneminen tietyllä alueella → ei enää edellytyksiä huolehtia vesihuollosta taloudellisesti ja asianmukaisesti / kohtuullisin ja kustannusvastaavin maksuin, tai;
- Alkuperäisessä päätöksessä toiminta-alue on rajattu selvästi liian laajaksi – ei järjestämisvelvollisuutta tai toiminta-alueen tarvetta, eikä edellytyksiä vesihuollon järjestämiselle alun alkaenkaan ole ollut olemassa.

Toiminta-alueen supistaminen ja lakkauttaminen

- Edelleen supistamisen tai lakkauttamisen yhteydessä on päätettävä, kuinka toiminta-alueen ulkopuolelle jäävien verkostoon liittyneiden kiinteistöjen vesihuolto turvataan. Lisäksi, jos alueelle jää järjestämisvelvollisuus, on päätettävä, kuinka järjestämisvelvollisuus täytetään. Asiaa ei siis voida jättää ratkaisemattomaan tilaan.
- Tavanomaisin tapa turvata vesihuolto on jatkaa palvelun toimittamista sopimuksenvaraisesti ja ilman toiminta-aluetta. Jos sopimukset on tarkoitus irtisanoa, kunnan tai vesihuoltolaitoksen tulee turvata kiinteistöjen vesihuolto siten, että liittyjälle ei aiheudu merkittäviä ylimääräisiä kustannuksia. Voidaan vertailla kustannukseen, joka syntyisi verkoston ylläpitämisestä toimintakelpoisena.
- Vesihuollon turvaamisvelvollisuus (9 b §) vs. toiminta-alueen supistaminen → laki lähtee siitä, että toiminta-alueet on rajattu järjestämisvelvollisuuden mukaan ja rajausta on ajantasainen. Vesihuollon turvaamisesta aiheutuvat kustannukset jakaantuvat vesihuoltolaitoksen / kunnan välillä järjestämisvelvollisuudesta riippuen.

Toiminta-alueiden taloudellisesta toteuttamiskelpoisuudesta

- Ajatuksena on, että toiminta-alueisiin hyväksytään alueet, joilla keskitetty vesihuolto on tarkoituksenmukaisin ratkaisu vesihuollon järjestämiseksi. Lähtökohtaisesti alueet, jotka tulee sisällyttää toiminta-alueeseen ovat siten sellaisia, joilla keskitetty vesihuolto voidaan toteuttaa taloudellisessa mielessä kannattavasti ja kohtuullisin maksuin.
- Huomio kiinnittyy paljolti maksuihin, kustannuskattavuuteen ja aiheuttamisperiaatteeseen. Vesihuollon järjestämisestä aiheutuvat kulut tulee kattaa asiakasmaksuilla, ja maksujen on oltava eri suuruisia eri alueilla, jos palvelun järjestämisen kulut poikkeavat eri alueilla toisistaan.
- Jos lasketaan keskitetyn vesihuollon toteuttamisesta aiheutuvat kustannukset ja niiden kattamiseksi perittävät maksut olisivat kohtuuttoman suuria, ei toiminta-aluetta lähtökohtaisesti voida hyväksyä (8 a §). Toisaalta tällainen alue ei pääsääntöisesti ole myöskään aluetta, jolle toiminta-alue tulisi hyväksyä (7 §).
- Vesihuoltolain ajatuksena on siis, että toiminta-alueisiin sisällytettävät alueet ja toiminta-alueen edellytykset kuten taloudellinen toteuttamiskelpoisuus ovat keskenään sopusoinnussa.

Mitäs seuraavaksi?

- Kuntien vesihuoltosuunnitelmien laadinta. Määräaika vuoden 2027 loppuun mennessä.
- Vesihuoltolaitosten omaisuudenhallintasuunnitelmat. Määräaika vuoden 2027 loppuun mennessä.
- Edellä mainittujen suunnitelmien laadinnassa yhteistyö laitosten ja kuntien kesken.
- → Tietopohjaa toiminta-alueiden päivittämiselle uuden lain mukaisiksi. Taloudelliset edellytykset / järjestämisvelvollisuuden alueelliset rajaukset ym.
- Vesihuoltosuunnitelman ja omaisuudenhallintasuunnitelmien laadinnan jälkeen päätökset toiminta-alueista. Määräaika vuoden 2030 loppuun.

Kiitos

Elinvoimakeskus

Taloudellisten edellytysten täyttyminen

Maria Åkerman

Vesihuoltoyksikkö

Kaakkois-Suomen elinvoimakeskus

18.9.2026

Toiminta-alueen määrittämisen taloudelliset edellytykset?

Vesihuoltolain mukaan toiminta-alueen hyväksymisen edellytyksenä talouden osalta on:

1)vesihuoltolaitos kykenee huolehtimaan vastuullaan olevasta vesihuollosta
taloudellisesti ja asianmukaisesti

ja

2)vesihuollon kustannusten kattamiseksi perittävät vesihuollon maksut muodostuvat
kohtuullisiksi ja tasapuolisiksi

Taloudellisia edellytyksiä arvioidaan sekä vesihuoltolaitoksen että asiakkaan näkökulmasta.

Kyseisten edellytysten täyttyminen tulee käydä ilmi toiminta-alueesta tehdystä päätöksestä.

Kyky huolehtia vesihuollosta taloudellisesti ja asianmukaisesti ja maksujen kohtuullisuus ja tasapuolisuus

- Maksuilla tulee kattaa pitkällä aikavälillä vesihuoltolaitoksen uus- ja korjausinvestoinnit ja kustannukset
- Maksujen tulee olla kohtuulliset ja tasapuoliset
 - Tasapuolisuus tarkoittaa sitä, että asiakkaat maksavat palveluista samoin perustein. Maksut voivat olla erisuuruisia palvelun tuottamisen kustannuseroihin perustuen. Tasapuolisuus ei siis tarkoita sitä, että maksujen tulisi olla kaikille saman suuruisia.
 - Verkoston ja toiminta-alueen laajentamista arvioitaessa on tarkasteltava, muodostuvatko asiakasmaksut kohtuullisiksi kustannusvastaavuus huomioon ottaen. Tällöin arvioidaan myös taloudellisesta näkökulmasta keskitetyn vesihuollon tarkoituksenmukaisuutta.
 - Kohtuullisuudesta ei ole olemassa esim. tarkkoja eurorajoja. Kohtuullisuutta voi arvioida esim. alueen keskiansioihin perustuen.
- Vesihuoltolain 19 §:n mukaan perusmaksun ja liittymismaksun **tulee olla** erisuuruisia eri alueilla, jos siihen on perusteet.

Miten edellytysten täyttymistä tulee perustella päätöksenteossa

- Vesihuoltolaitosten ja kunnan välinen yhteistyö tärkeää – vesihuoltolaitos on oman taloutensa asiantuntija
- Toiminta-alueen määrittelyn yhteydessä tehtävä taloudellisten edellytysten arvioinnin laajuus riippuu toiminta-alueen luonteesta
 - Asemakaavoitettu alue, jolla ei ole merkittäviä muutoksia vedenkulutuksessa ja asutus verrattain tiheää, vesihuoltolaitoksen talous kestäväällä pohjalla -> toteavampi arviointi riittää
 - Haasteelliset investointikohteet ja harvemmin asutut alueet selvitettävä tarkemmin
- Edellytysten arvioinnissa kannattaa hyödyntää jo olemassa olevia suunnitelmia, aina ei tarvita uusia selvityksiä. Esimerkiksi merkittävästi voi hyödyntää:
 - Omaisuudenhallintasuunnitelman arvio tulevista investoinneista, maksujen muutostarpeista ja vesihuoltolaitoksen talouden tilasta
 - Maksujen suunnittelun yhteydessä tuotettu tieto

Taloudellisten edellytysten täyttyminen – miten tuottaa tietoa päätöksenteon tueksi?

- Jo olemassa olevien suunnitelmien ja selvitysten lisäksi voi arviointia toteuttaa esimerkiksi:
 - Uusinvestointikohteissa voi yksinkertaisimmillaan verrata kustannukset kattavaa kiinteistökohtaista liittymismaksua kiinteistökohtaisen vesihuoltojärjestelmän kustannukseen
 - Selkeästi rajatussa uusinvestointikohteessa voi hyödyntää investoinnin takaisinmaksuajan menetelmää
 - Mahdollisuus tarkastella myös perusmaksujen osuutta
- Supistuvien alueiden, suurempien verkostolaajennusten tai taloudellisesti heikommassa asemassa olevan laitoksen kohdalla on kokonaisvaltaisempi arvio tarpeen.
 - Arviossa voi hyödyntää laitoksen omaa talousmallia ja omaisuudenhallintasuunnitelmaa
 - Tai/ja vesi.fi- palvelussa tarjolla olevaa excel-työkalua (Ramboll Finland Oy)

Taloudellisten edellytysten täyttyminen – miten tuottaa tietoa päätöksenteon tueksi?

- Arviointia tulee tehdä maksujen kustannusvastaavuus huomioon ottaen, tarvittaessa eri suuruisilla perus- ja liittymismaksuilla (myös käyttömaksut voivat olla eri suuruiset)
- Taloudelliset edellytykset eivät välttämättä täyty vesihuoltolaitoksen taksan mukaisilla maksuilla, mutta arvioinnissa tulee tarkastella aiheuttamisperiaatteen mukaisten maksujen taso.

Excel- pohjainen työkalu kokonaisvaltaisempaan arviointiin – toimintaperiaate ja tarvittavat lähtötiedot

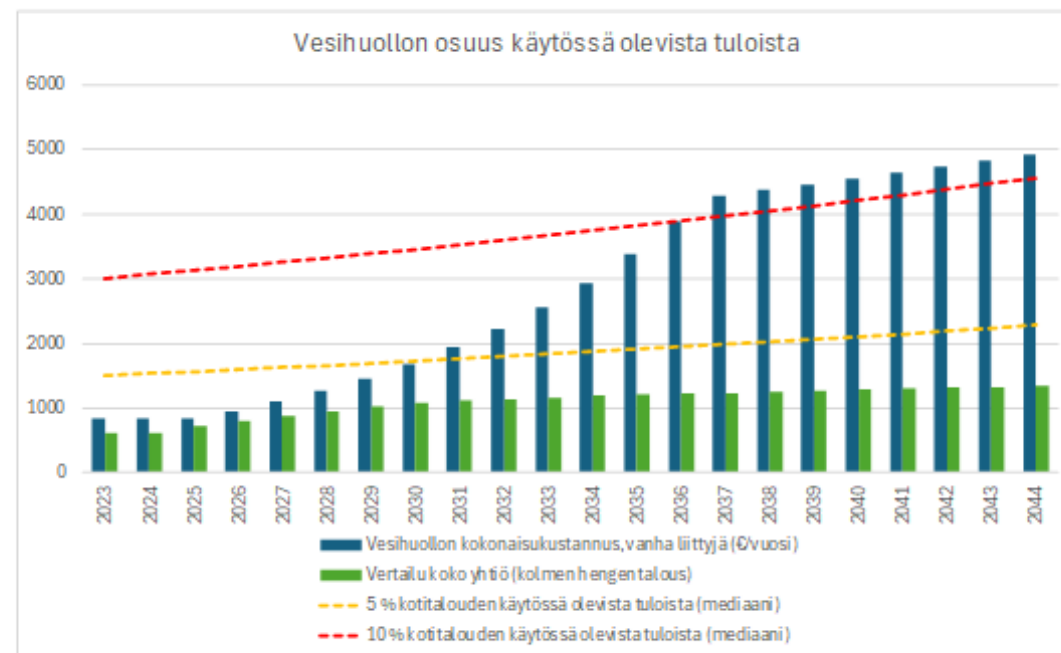
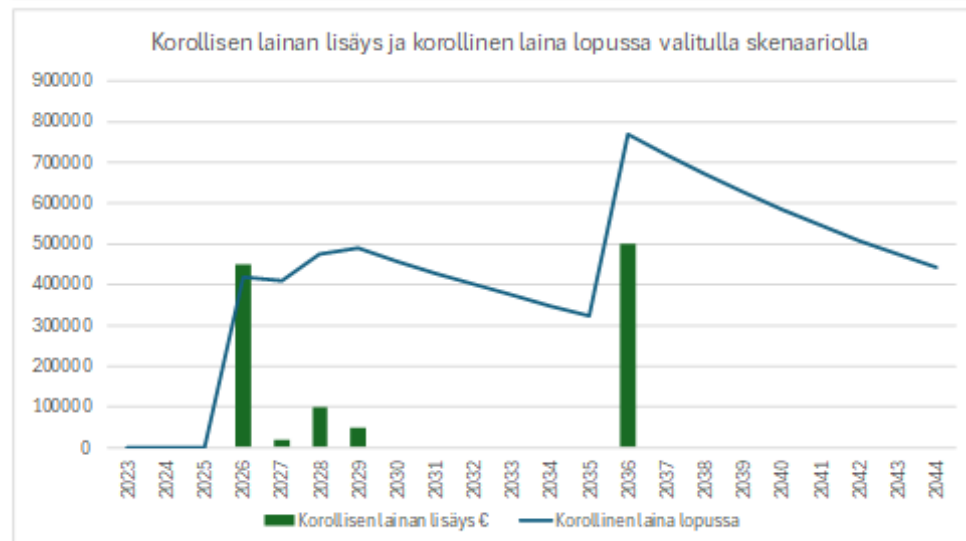
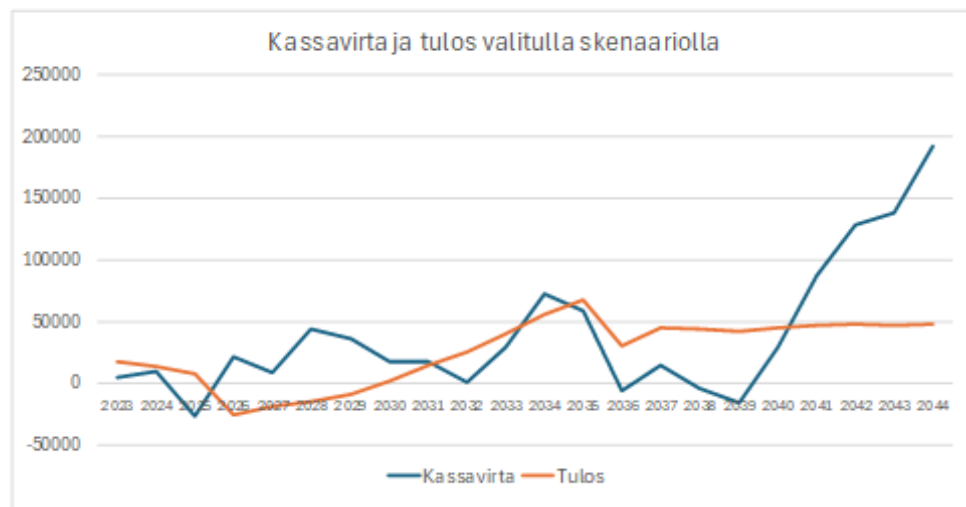
- Excel- työkalu on kassavirtapohjainen laskentamalli, jossa taloutta tarkastellaan pitkällä aikavälillä. Mukana asiakasnäkökulma (maksut) ja laitoksen talous (kassavirta ja tulos).
- Työkalua mahdollista käyttää sekä olemassa olevien verkostoalueiden että uusien alueiden vesihuollon järjestämisen taloudelliseen arviointiin
- Lähtötietoina tarvitaan
 - Liittyjämäärä ja vedenkulutus ja niiden kehitys (ennuste)
 - Verkoston pituus ja ikä (supistuvat alueet)
 - Verkoston uudisrakentamisen ja saneerauksen kustannustaso alueella
 - Koko laitoksen talouden tiedot ml. arvio tulevista investoinneista

Excel- pohjainen työkalu – laskennan tuloksia

- Työkalulla voi arvioida, saadaanko maksujen kohtuullisilla korotuksilla ja lainan otolla laitoksen tulos ja kassavirta pysymään positiivisena pääosin koko tarkastelujakson ajan
 - Taloutta tasapainotetaan maksujen muutoksilla ja lainanotolla
- Laskelma näyttää, millä maksutasolla tarkastelualueen talous toimii kustannuskattavasti
- Työkalua voidaan hyödyntää aiheuttamisperiaatteen mukaisten maksujen määrittelyssä – näyttää vertailun koko laitoksen ja tarkastelussa olevan alueen maksutasosta
- Työkalulla voi arvioida vesihuoltomaksujen osuutta alueen käytössä olevista tuloista (keskimääräistys postinumeroalueen mediaanituloihin verrattuna)
- Saatujen tulosten tarkkuus riippuu lähtötietojen tarkkuudesta, tarkkuus heikkenee mitä pidemmälle tarkasteluajanjaksoa mennään

Laskentatyökalun tuottamia kuvaajia

Skenaario: Laskelman tulokset

Kannattaa tutustua tarkemmin, aineisto saatavilla: <https://www.vesi.fi/toiminta-alueen-maarittamisesta-koituvien-taloudellisten-vaikutusten-arviointityokalu-latauslinkki-ja-ohjeet/>

Näkökulmia taloudellisten vaikutusten arvioinnista – supistuvat alueet

- Kustannustietoisuus tärkeää vaiheessa, jolloin pohditaan supistuvien alueiden vesihuollon järjestämistapaa – yleensä kuitenkin jo olemassa oleva verkosto on järkevää ns. käyttää loppuun
- Liittyjämäärän (vedenkulutuksen) kehitysennusteella on ratkaiseva vaikutus tarkasteltavan verkostoalueen kustannustasoon ja taloudelliseen kannattavuuteen. Yksittäisillä isoilla vedenkuluttajilla iso merkitys.
- Talouden tasapainottamisessa merkittävässä roolissa ovat alueelliset perusmaksut
 - Aiheuttamisperiaate
- Mikäli näyttää siltä, että alueen taloutta ei voida huolehtia kestävästi, on tarpeen tehdä perusteellisempi vaihtoehtovertailu, jossa selvitetään alueellisen perusmaksun käyttöönotto, verkoston supistamisen mahdollisuudet ja mahdollisuus kunnan tukitoimenpiteisiin. Arvioinnissa on otettava huomioon säädökset vesihuollon turvaamisesta

Näkökulmia taloudellisten vaikutusten arvioinnista – alueet, joille verkostojen laajentamista arvioidaan

- Verkostoja laajennettaessa alueen taloudelliseen toteutettavuuteen selkeästi merkittävämpi vaikutus näyttää olevan alueen liittyjämäärän kehityksellä kuin rakentamiskustannuksilla
 - Kunnalla merkittävä rooli yhdyskuntasuunnittelun ja rakentamisen ohjaamisen kautta: hyvällä suunnittelulla voidaan merkittävästi vaikuttaa taloudelliseen kestävyyteen
 - **Toiminta-alueen määrittelyssä on syytä arvioida alueen väestönkehitystä, ei vain tämän hetkistä tilannetta**
- Uusien laajennusalueiden kohdalla kannattavuuslaskelmissa olennaisin muuttuja on liittymismaksut
 - Voivat olla asiakkaan kannalta hyväksyttävämpiä, koska maksu on tiedossa liittyessä

Kiitos

Elinvoimakeskus

TOIMINTA-ALUEIDEN MÄÄRITTÄMINEN 18.9.2026

Määrittämisen prosessi

Alexi Kiiski

Vesihuoltoyksikkö

Kaakkois-Suomen elinvoimakeskus

Esityksessä käydään läpi toiminta-alueprosessin etenemisen eri vaiheita

- Milloin ja mille toimijoille määritetään
- Sisällytettävät alueet
- Esittäminen ja rajaaminen
- Tiedottaminen, kuuleminen, lausuntopyynnöt
- Esitys → päätös
 - Miten supistaminen ja lakkauttaminen eroavat
- Roolit prosessissa

Toimintakortit ja kuvan lähde: <https://vesi.fi/aineistopankki/toimintakortit-vesihuoltolaitoksen-toiminta-alueen-maarittamiseen/>

Milloin ja millaiselle toimijalle määritetään?

- Vesihuoltolain piiriin tulleet uudet vesihuoltolaitokset^(*) ja toimijat^(**), joilla aikaisemmin hyväksytty toiminta-alue → kunnan tehtävä **päätös**
 - Olemassa oleva toiminta-alue:
 - Toiminta-alueen tarkistaminen lain vaatimusten mukaiseksi (rajauksen muutos laajentamalla ja/tai supistamalla)
 - Toiminta-alueen lakkauttaminen (VHL 8 b §)
 - Uusi vesihuoltolaitos:
 - Uuden toiminta-alueen määrittäminen lain vaatimusten mukaan
 - Päätös, ettei toiminta-aluetta määritetä
 - Päätökset viimeistään **1.1.2031**
 - Päivitys tarvittaessa, vähintään 10 vuoden välein.
 - Toimijalla, jolle toiminta-alue hyväksytään, on oltava Y-tunnus
 - Uuden toiminta-alueen hyväksymiselle edellytyksenä toimijan kyky **huolehtia** vesihuollosta! (VHL 9 §)

() laitos, joka huolehtii yhdyskunnan vesihuollosta, ja:*

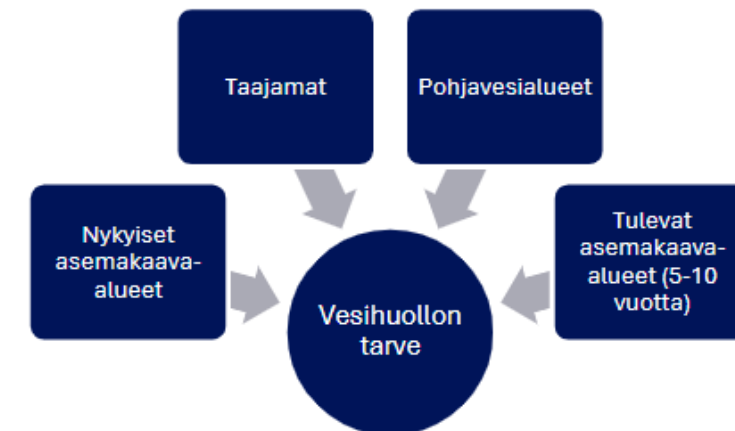
a) toimittaa vettä talousvetenä käytettäväksi vähintään 10 kuutiometriä vuorokaudessa tai vähintään 50 henkilön tarpeisiin; taikka

b) vastaanottaa jätevettä vähintään 10 kuutiometriä vuorokaudessa tai vähintään 50 henkilöltä (VHL 3 §)

(**) ennen 1.1.2026 määritelmän mukainen vesihuoltolaitos

Sisällytettävät alueet

- Toiminta-alueen rajauksen keskiössä: alueet, joilla toteutunut tai suunniteltu yhdyskuntakehitys edellyttää keskitettyä vesihuoltoa – toiminta-alueeksi määritellyillä alueilla tulee liittämisen- ja liittymisvelvollisuus. Liittämisen tarve arvioidaan erityisesti:
 - Asemakaava-alueilla (nykyiset ja suunnitellut) (7 §)
 - Pääsääntöisesti asumiseen tarkoitettut ja asutukseen rinnastuva elinkeinotoiminta
 - Taajamissa (7 §)
 - Asukastiheys on tyypillisesti riittävä vesihuollon asianmukaiseen hoitamiseen. Kiinteistökohtaiset ratkaisut harvoin mahdollisia. Väestökehityksen trendi!
 - Pohjavesialueilla (7 §)
 - Lisäksi järjestämisvelvollisuus (VHL 6 §) voi täytyä terveydellisten tai ympäristönsuojelullisten syiden vuoksi.
- Toiminta-alueen rakentamattomille alueille määritetään tavoitteellinen rakentamisaikataulu
- Palveluja voi tarjota myös toiminta-alueen ulkopuolelta – vapaaehtoisuus ja sopiminen

VHL 7 §: toiminta-alueiden tulee kattaa alueet, joilla kiinteistöjen liittäminen vesihuoltolaitoksen talousvesi- tai jätevesiviemäriverkostoon on tarpeen toteutuneen tai suunnitellun yhdyskuntakehityksen vuoksi.

Toiminta-alueen esittäminen ja rajausta

- Toiminta-alue esitetään kartalla – **tarpeen pohjalta** tehtävästä rajauksesta tulee käydä ilmi toiminta-alueeseen kuuluvat kiinteistöt
- Esityksen laatijana vesihuoltolaitos tai kunta
 - Kiinteistörajat hyvä lähtökohta – tiet ja rantaviivat hyviä rajoja
 - Suuret tontit voivat vaatia toisenlaista menettelyä → rajausta ei kulje rakennusten läpi!
 - Talous- ja jätevesiviemäriverkoston piiriin saatettavat alueet voivat poiketa toisistaan – määritetään erikseen tarpeen perusteella
 - Karttaan ei sisällytetä vedenottamo- tai verkostotietoa – vain liitettävät kiinteistöt!
 - Toiminta-alue-esityksen tueksi myös tekstiosuus → perusteet rajauksille!

Kuvan lähde: <https://vesi.fi/aineistopankki/toiminta-alueeseen-sisallytettavat-alueet-ja-alueen-rajaukset/>

VHL 8 §: Kunta hyväksyy vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen ja tarvittaessa muuttaa hyväksyttyä toiminta-aluetta vesihuoltolaitoksen esityksestä tai, jos laitos ei tällaista esitystä ole tehnyt, laitosta kuultuaan.

Tiedottamisvelvollisuus ja lausunnot

- Toiminta-alueajauksen alueen asukkaille tulee varata mahdollisuus vaikuttaa asiaan. Ensin tiedotetaan
 - Tapoina esimerkiksi tiedote, yleisötilaisuus – tapauskohtaisesti kiinteistökohtainen tiedottaminen. Keskeisin sisältö:
 - Muutoksen vaikutukset
 - Miten asiaan voi vaikuttaa
 - Mistä tai keneltä saa lisätietoa
- Tiedon saannin jälkeen asukkaille varataan aikaa vaikuttaa asiaan
➡ Kuuleminen – tarkempia tietoja: hallintolaki 34 §
- Viranomaisilta pyydettävä lausunto – elinvoimakeskus, kunnan terveyden- ja ympäristönsuojeluviranomaiset. Myös laitokselta, jos kunta on laatinut esityksen tai muuttanut laitoksen esitystä
 - Käytetään **toiminta-alue-esitystä**
 - Prosessin aikana mahdollisuus neuvotella – selkeyttävä toimenpide

- Rajauksen perustelut – asemakaavat, taajamat, pohjavesialueet
 - Maankäytön tilanne, väestömääränkehitys, kiinteistöjen määrä
- Arvio laitoksen vesihuollon huolehtimismahdollisuuksista (tekniset ja taloudelliset)
- Arvio maksujen kohtuullisuudesta ja tasapuolisuudesta
- Tiedot käsittelyn aikataulusta, tiedottamisesta, kuulemisesta

8 a §

Toiminta-alueen hyväksymisen edellytyksenä:

- 1) 7 §:ssä tarkoitetut alueet on otettu huomioon;*
 - 2) vesihuoltolaitos kykenee huolehtimaan vastuullaan olevasta vesihuollosta taloudellisesti ja asianmukaisesti;*
 - 3) vesihuollon kustannusten kattamiseksi perittävät vesihuollon maksut muodostuvat kohtuullisiksi ja tasapuolisiksi;*
 - 4) toiminta-alueella voidaan toteuttaa kunnan vesihuoltosuunnitelman tavoitteita.*
- Liitettävät kiinteistöt kartalla ja verkostojen rakentamisen aikataulu
 - Päätös (valituskelpoinen) toimitettava valvontaviranomaisille
 - Tiedoksi julkisella kuulutuksella
 - Toiminta-alue tiedot koneluettavana paikkatietona Suomen ympäristökeskukselle (Taavetti)

8 b §

Toiminta-aluetta voidaan supistaa tai se voidaan kokonaan lakkauttaa, jos:

- 1) toiminta-alueen tai toiminta-alueesta poistettavan alueen vesihuoltotarpeet ovat muuttuneet siten, että vesihuoltolaitoksen toimintaedellytykset sillä ovat olennaisesti heikentyneet; tai*
 - 2) toiminta-aluepäättöksen perusteet ovat osoittautuneet olennaisesti virheellisiksi.*
- Miten vesihuolto turvataan toiminta-alueen ulkopuolelle jäävillä:
 - verkostoihin liitetyillä kiinteistöillä?
 - järjestämisvelvollisuuden tarkoittamilla alueilla?
 - Supistamiseen ja lakkauttamiseen sovelletaan lausunto-, esittämis- ja tiedottamiskäytäntöjä
 - Supistamiseen lisäksi 8 a §
 - Lakkauttamiseen 8 a § kohdat 1) ja 4)

Roolit toiminta-alueprosessissa

Kunta

- Kartoittaa toiminta-alueeseen saatettavat alueet
 - Sopivin toimija
- Pyytää laitokselta esityksen tai laatii sen laitosta kuultuaan
 - Laatii lopullisen esityksen
- Varmistaa hyväksymisen edellytysten täyttymisen
- Tiedottaa, kuulee, pyytää lausunnot
- Tekee päätöksen
 - Toimitus viranomaisille
- Toiminta-alue tietojen toimitus Taavettiin

Vesihuoltolaitos

- Laatii toiminta-alue-esityksen tai muuttaa kunnan laatimaa esitystä
 - Kyky huolehtia vesihuollosta
 - Taloudelliset ja tekniset mahdollisuudet
- Hyväksymisen jälkeen huolehtii vesihuollosta

Viranomaiset

- Neuvovat ja ohjaavat, osallistuvat määrittelyyn pyydettyäessä
- Lausuvat esityksestä
- Valvovat toiminta-alueen määrittelyn toteutumista lain mukaisesti
 - Pätee hyväksymisen jälkeiseen aikaan
- Valvovat toiminta-alueen määrittämistä kaikille tarvittaville alueille – määräaika!

Kiitos

Elinvoimakeskus

Elinvoimakeskus

Toiminta- aluerajauksessa hyödynnettäviä aineistoja sekä esimerkkejä rajauksesta

Jussi Leino
Kaakkois-Suomen elinvoimakeskus
Vesihuoltoyksikkö

18.9.2026

elinvoimakeskus.
fi

Keskeisiä paikkatietoaineistoja

Suomen ympäristökeskuksen paikkatietoaineistoja:

- Asemakaavat
- Valmisteilla olevat asemakaavaavat (aineisto vain tiedon tuottajien ja ympäristöhallinnon käytössä)
- YKR-taajama-alueet (myös harva- ja tiheä taajama-alueaineisto käytettävissä)
- Kylä- ja pienkyläalueet
- Valmiit rakennukset rakennustyypeittäin
- Pohjavesialueet
- Hajajätevesien YSL:n mukaiset viitteelliset ranta-alueet

SYKEN paikkatietoaineistot:

- [Paikkatietorajapinnat](#)
- [Ladattavat paikkatietoaineistot](#)

Maanmittauslaitoksen paikkatietoaineistoja:

- Kiinteistörajat
- Hallinnolliset aluejaot (esim. kuntarajat)
- Taustakartta-aineistot

MML:n paikkatietoaineistot (osa aineistoista saatavissa sopimusperusteisesti):

- [Paikkatietojen rajapintapalvelut | Maanmittauslaitos](#)
- [Katselu- ja latauspalvelut | Maanmittauslaitos](#)

Ohjelmistot ja karttapalvelut

Toiminta-alueen määrittäminen paikkatietoaineistoja hyödyntäen on suositeltavaa tehdä avoimen lähdekoodin tai kaupallisella paikkatieto-ohjelmistolla.

Muita karttapalveluita:

Suomen ympäristökeskuksen karttapalveluita

- Karpalo-karttapalvelu: [Hertta-Karpalo-Hertta](#)
- Liiteri-tietopalvelu: [Liiteri-tietopalvelu](#) ja Liiterin aineistojakelu: [Liiterin aineistojakelu](#)
- Rakennetun ympäristön tietojärjestelmä Ryhti: [Kartta - Ryhti](#)

Maanmittauslaitoksen karttapalveluita

- Paikkatietoikkuna: [Paikkatietoikkuna](#)
- Karttapaikka: [Karttapaikka – Maanmittauslaitos](#)

Taavetti-palvelu

Määritetty toiminta-aluearajaus on suositeltavaa testata jo luonnosvaiheessa SYKEN Taavetti-palvelussa kaikille avoimessa aineistotarkistimessa ([Taavetti – Aineistotarkistin](#)), jotta hyväksytty toiminta-alueaineisto on yhteensopiva Taavetti-palveluun: [Taavetti](#). Toiminta-alueaineiston tulee noudattaa Taavetti-palvelussa kuvattua aineisto-ohjetta: [Taavetti - Aineisto-ohje](#).

Taavetti-palvelun aineisto-ohje ja -tarkistin

Taavetti Aineisto-ohje

Taavettiin tallennetaan digitaaliset paikkatiedot vesihuoltolaitosten toiminta-alueista, jotka kunta on päätöksellään vahvistanut. Tiedot luetaan sisään yhdestä tai useammasta geopackage- tai shapefile-tiedostosta (.gpkg tai .shp).

Jotta tietojen tallentaminen onnistuisi, aineiston tulee noudattaa seuraavia sääntöjä:

1. Toiminta-alue muodostuu aluemonikulmioista, jotka eivät leikkaa itseään tai toisiaan.
2. Talous- ja jäteveden toiminta-alueet tuodaan erillisinä tiedostoina.
3. Aineisto kattaa toiminta-alueen ainoastaan yhden kunnan sisällä. Tarkastus tehdään Maanmittauslaitoksen Hallinnolliset aluejaot -aineistoa vasten mittakaavassa 1:10000.
4. Aineiston koordinaattijärjestelmä on ETRS-TM35FIN (EPSG:3067) tai GK19FIN-GK31FIN (EPSG:3873-EPSG:3885).
5. Jos toiminta-alueeseen kuuluu rakentamattomia osia: Taavetti tulkitsee jokaisen monikulmiojoukon ("multipolygon") ja jokaisen irrallisen monikulmion erilliseksi toiminta-alueen osaksi. Käyttäjä joutuu asettamaan jokaiselle osalle rakentamisaikataulun yksitellen, joten on tärkeää, että osia ei ole aineistossa jaettu useampaan monikulmiojoukkoon tai irralliseen monikulmioon.

[Etusivu](#)
[Jaa linkki tälle sivulle](#)

Taavetti

Aineiston eheystarkistin

1. Aineiston tiedot

Syötä tähän tarkistettavan aineiston tiedot

Kunta

Vesihuoltolaitos

Lähde: Veeti-tietojärjestelmä

Palvelu

Lähde: Veeti-tietojärjestelmä

☐ Aineisto sisältää toiminta-alueen osia, joita ei ole vielä rakennettu.

Jos laitos tai palvelu puuttuu luettelosta, ota yhteyttä tehtävän toimeksiantajaan tai asianomaiseen vesihuoltolaitokseen.

☒ Aineisto-ohje

[← Takaisin](#)

2. Aineisto

Voit pudottaa uuden tarkastettavan aineiston tähän milloin vain.

Tällä tarkistustyökalulla voit varmistaa, että toiminta-alueaineistosi on [aineisto-ohjeen](#) mukainen, ja se kelpaa tallennettavaksi Taavettiin.

Syötä aineiston tiedot vasemmalle ja pudota aineisto tähän palstaan. Tarkistus käynnistyy automaattisesti, ja sen tulos ilmestyy oikealle.

3. Tarkistustulos

Tarkistus suoritetaan automaattisesti heti, kun kaikki tarvittavat tiedot on syötetty, tai kun teet niihin muutoksia.

 Suomen ympäristökeskus
 Företags miljöcentral
 Finnish Environment Institute

Asiakaspalvelu
 taavettituki@syke.fi
 puh. 029 525 1859

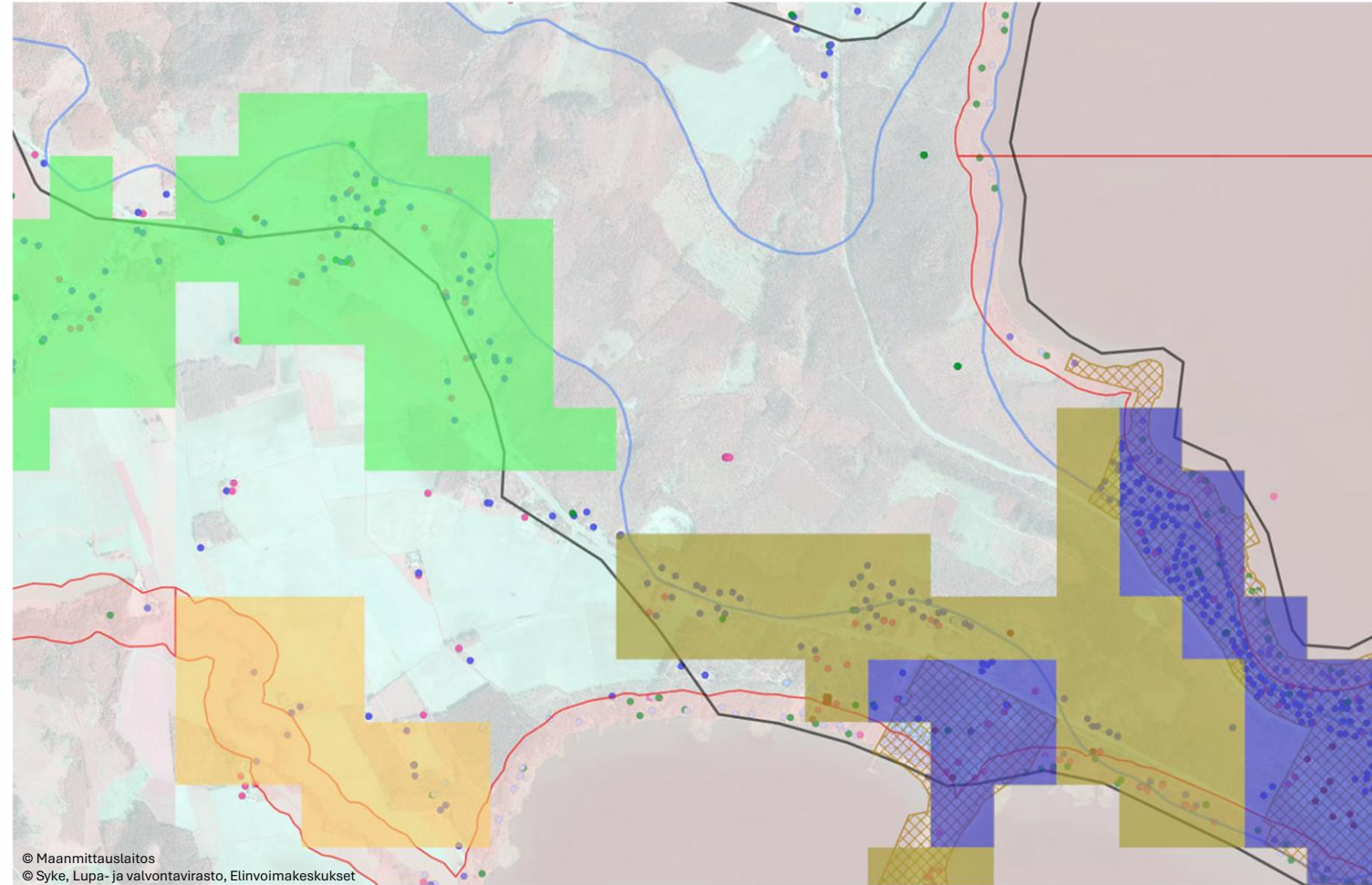
18.9.2026

43

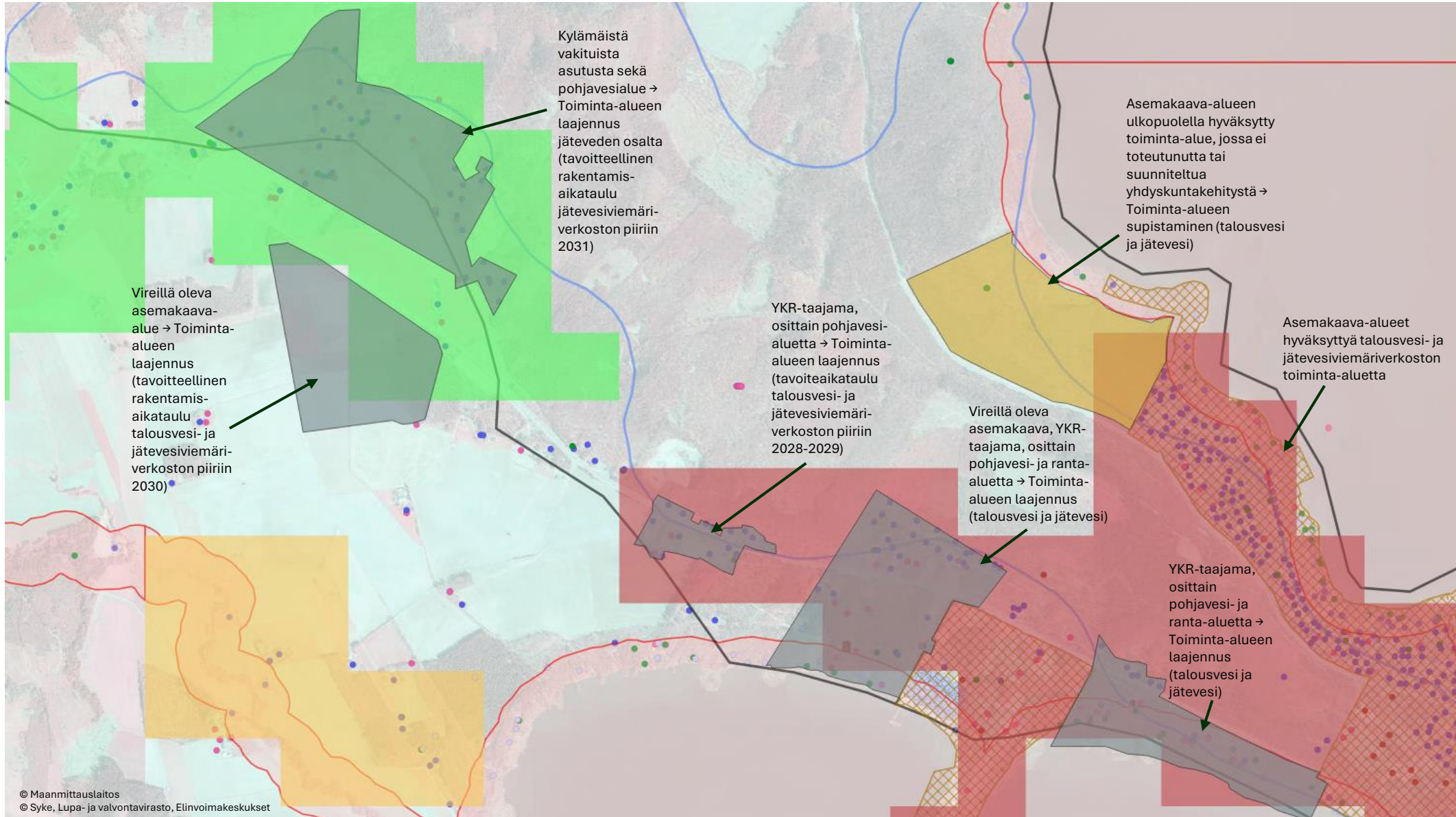
elinvoimakeskus.fi

Avoimia aineistoja karttanäkymässä

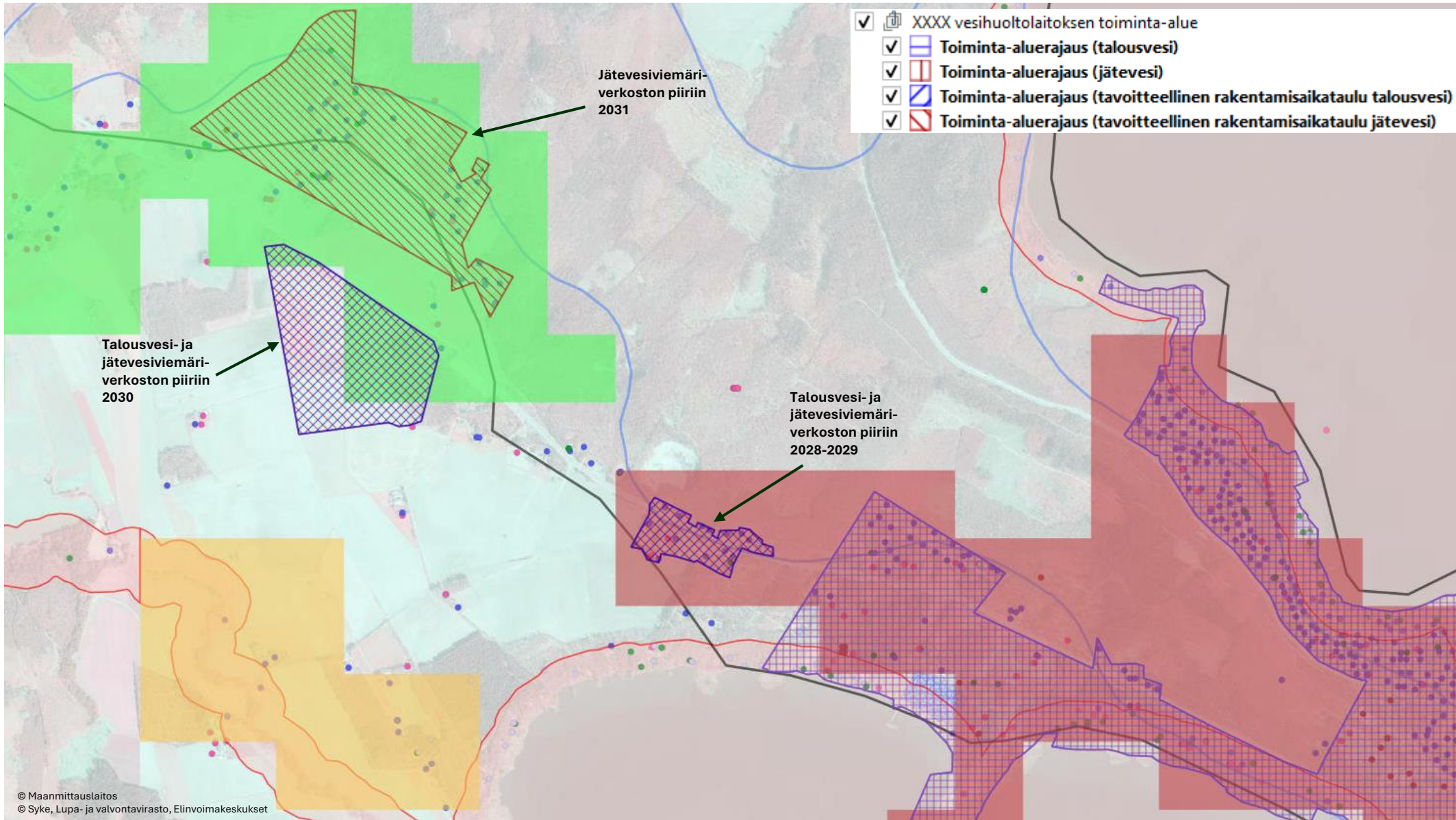
- ▼ ☒ **Taajamat 2024**
 - Harva ja tiheä taajama-alue 2024
 - Tiheä taajama-alue
 - Harva taajama-alue
- ▼ ☒ **Kylät 2024**
 - Pienkylät 2024
- ▼ ☒ **Asemakaavoitettu alue 31.12.2024**
 - Asemakaavoitettu alue
- ▼ ☒ **Pohjavesialuerajat**
 - Pohjavesialueen raja
 - Muodostumisalueen raja
 - Pohjavesialueiden välinen raja
- ▼ ☒ **Vesistoista 100 metrin etäisyyteen ulottuva viitevyöhyke**
 - Viitevyöhyke
- ▼ ☒ **Valmiit rakennukset**
 - Vapaa-ajan asuinrakennus
 - Toimisto-, tuotanto-, yhdyskuntatekniikan tai muut rakennukset
 - Talousrakennus
 - Saunarakennus
 - Pientalo
 - Kerrostalo
 - Julkinen rakennus

Toiminta-alueerajausesimerkkejä

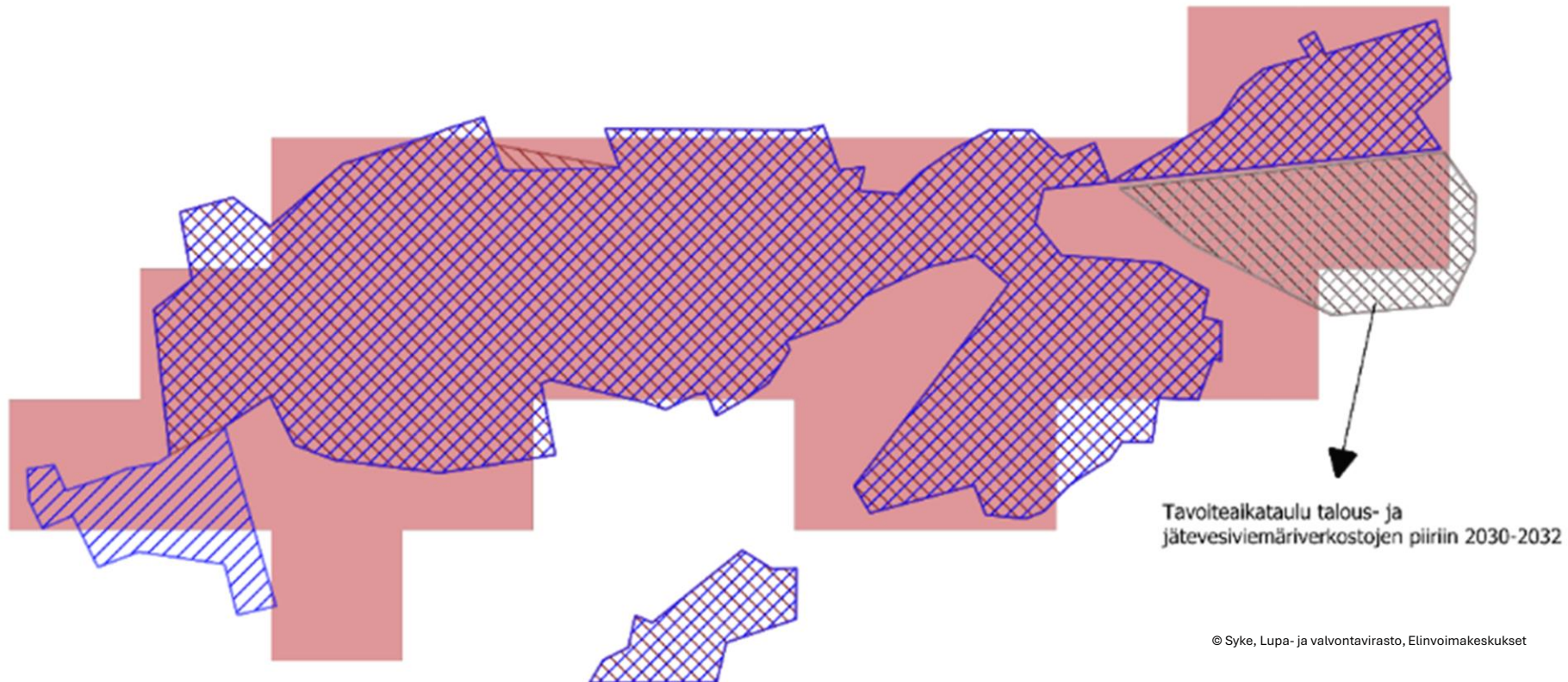
Toiminta-aluearajausesimerkkejä

Toiminta-alueerajausesimerkkejä

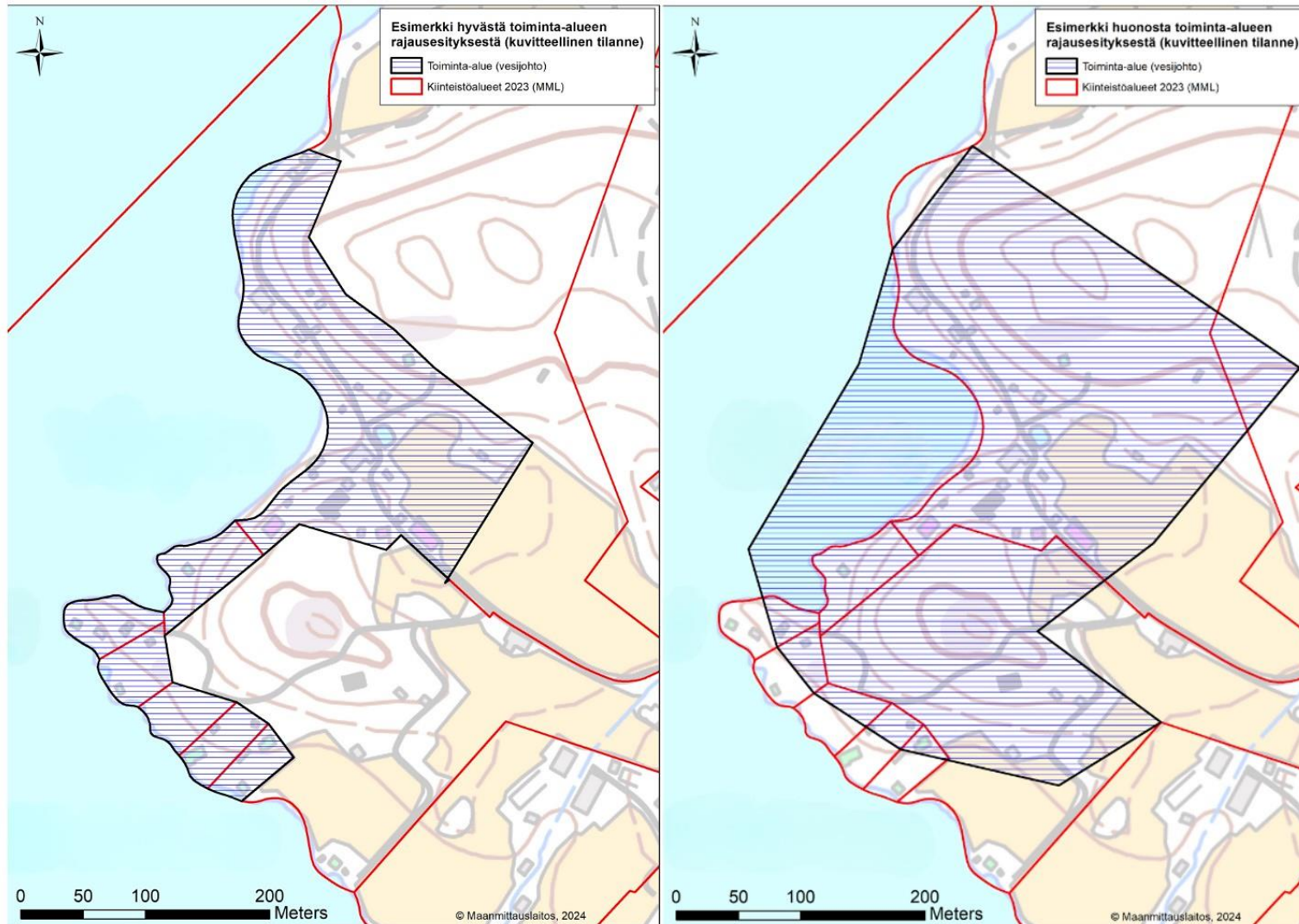
Esimerkkikartta kunnan hyväksymästä vesihuoltolaitoksen toiminta-alueerajauskesta

- Toiminta-alue (talousvesi)
- Toiminta-alue (jätevesi)

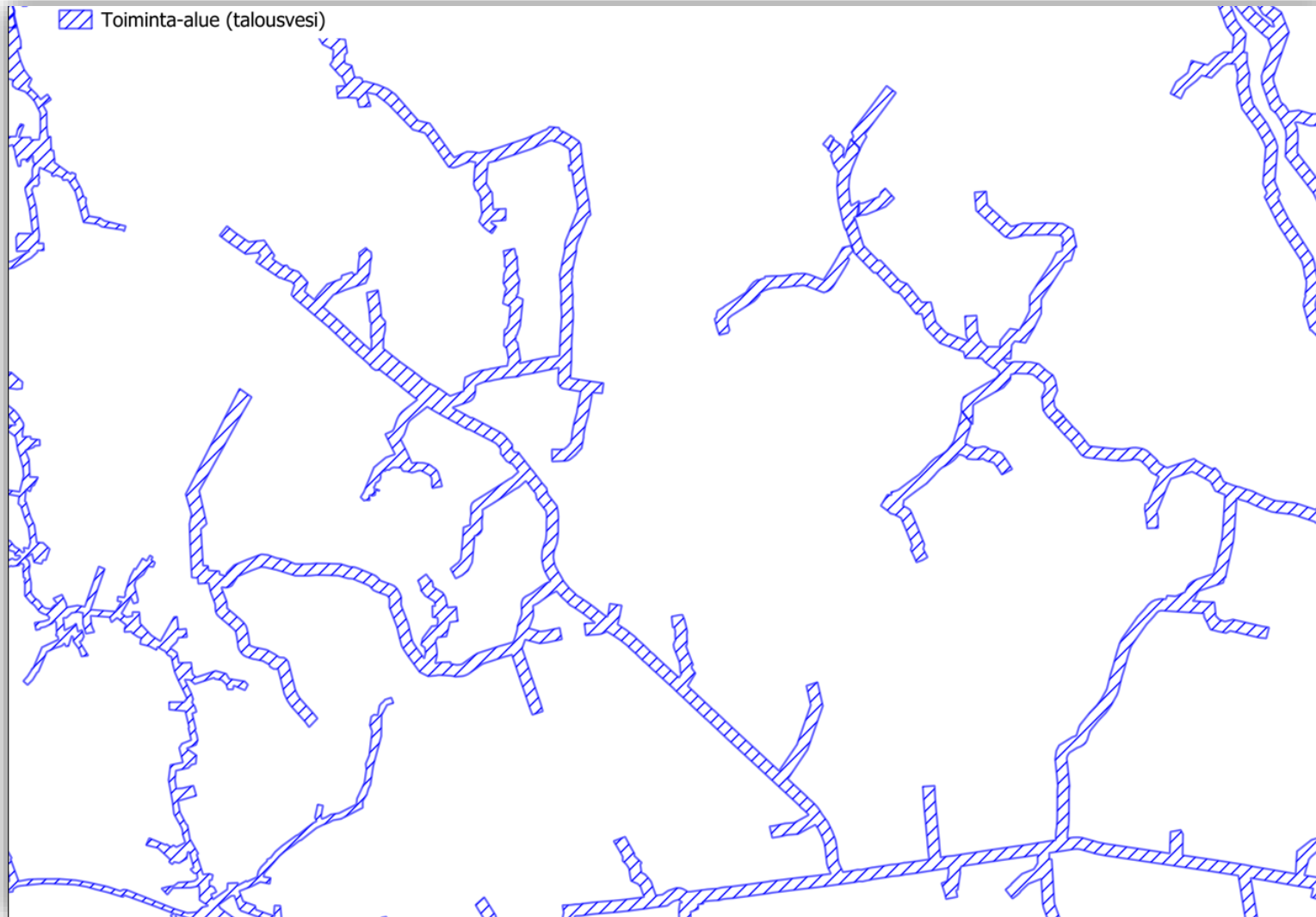
© Syke, Lupa- ja valvontavirasto, Elinvoimakeskukset

Toiminta-alueerajausesimerkkejä

Toiminta-
alueerajauksen
tulee olla
yksiselitteinen ja
rajausten on
tarpeen
noudattaa
pääsääntöisesti
kiinteistörajoja.

Toiminta-aluearajausesimerkkejä

Rajaus ei perustu toteutuneeseen tai suunniteltuun yhdyskunta-kehitykseen. Rajaus voi myös paljastaa verkoston sijainnin.

Kiitos

Elinvoimakeskus

Keskustelua

Elinvoimakeskus

Yhteenveto – Mitä toiminta-alueiden määrittämisessä tulee huomioida

- Laaditaan ensin kunnan vesihuoltosuunnitelma
 - Vesihuollon tarpeen pohjalta kartoitetaan alueet, jonne toiminta-alueet tulee määrittää
 - asemakaava-alueet
 - taajamat
 - pohjavesialueet
 - Järjestämisvelvollisuus (ympäristölliset- ja terveydelliset syyt sekä suurehkon asukasjoukon tarve)
 - Valitaan toimija, joka kykenee huolehtimaan palveluiden tuottamisesta.
 - **Kattavat selvitykset ja perustelut!**
- Toiminta-aluepäätös
 - Laitoksen esitys ⇔ kunnan tahotila ⇔ vesihuoltolain säädökset
 - **Kattavat selvitykset ja perustelut!**

- Hyvä yhteistyö, kunta - vesihuoltolaitos
- Tiedotus

Lisätietoa

- [Toimintakortit vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen määrittämiseen - Vesi.fi aineistopankki](#)
- [Vesihuoltolaki | 119/2001 | Lainsäädäntö | Finlex](#)
- Vesihuoltolaki opas tulossa, julkaistaan Suomen ympäristökeskuksen julkaisusarjassa syksyllä 2026

Kiitos

Yhteystiedot

Vesihuoltoyksikkö

etunimi.sukunimi@elinvoimakeskus.fi

Elinvoimakeskus